

Co-funded by
the European Union

ЕРАЗМУС + ПАРТНЕРСТВО ЗА СОРАБОТКА ВО СПОРТОТ

GAIA

Добро владеење и одржливост во спортската практика

Резултат 3.1

Повелба за одржливо управување со спортот

ID број на проектот: 101089949

Одрекување од одговорност

Финансирано од Европската Унија. Сепак, изразените ставови се ставови само на авторот/авторите и не ги одразуваат нужно ставовите на Европската Унија или на Европската Извршна агенција за образование и култура (EACEA). Ниту Европската Унија ниту EACEA не можат да бидат одговорни за ова.

Табела со содржина

Вовед	1
Национално законодавство во врска со одржливоста во спортот	3
Меѓународни и регионални упатства за развој на табелата	6
Тематски области	6
Еколошка одржливост:	7
Социјална одржливост:	7
Економска одржливост:	7
Добро владеење:	7
GAIA Рамка за одржливост	8
Понатамошно дејствување	14
Правила на мрежата:	14
Додаток	14

Вовед

Проектот GAIA — Добро управување и одржливост во спортската практика е европска иницијатива која има за цел да ја зајакне улогата на спортските организации во справувањето со глобалните предизвици поврзани со одржливоста. Признавајќи дека спортот, како моќна општествена алатка, истовремено има влијание врз и е под влијание на животната средина, GAIA ја промовира интеграцијата на одржливоста и доброто управување во спортските структури.

Проектот им помага на спортските организации низ Европа да се усогласат со Целите за одржлив развој (ЦОР), особено со ЦОР 11 (Одржливи градови и заедници), ЦОР 13 (Акција за климата) и ЦОР 17 (Партнерства за целите). Преку истражување, обука, градење капацитети и заеднички развој на Рамка за одржливо спортско управување, GAIA ги оспособува локалните и националните спортски субјекти да дејствуваат како двигатели на еколошки, социјални и економски промени, додека истовремено поттикнува одговорно лидерство и инклузивен развој во спортот.

Проектот обединува партнери од Италија, Германија, Шпанија, Србија, Унгарија и Северна Македонија, обезбедувајќи разновиден и сеопфатен пристап кон спроведувањето на принципите на одржливост и добро управување во спортскиот сектор низ Европа.

Како витален и влијателен дел од општеството, спортот е и под влијание на и придонесува кон еколошките промени. Без разлика дали се практикува рекреативно или како професионална дејност, спортот троши ресурси, генерира емисии и обликува културни однесувања. Затоа, тој поседува огромен потенцијал не само како фактор што влијае врз животната средина, туку и како моќен катализатор за промени. Препознавајќи ја оваа двојна улога, проектот GAIA (Добро управување и одржливост во спортската практика) има за цел да ја издигне улогата на спортот во унапредувањето на одржливоста и доброто управување низ Европа.

GAIA поставува амбициозен и структуриран пат. Процесот започнува со истражување на степенот до кој принципите на добро управување и одржливост се веќе вградени во етичките кодекси на спортските организации. Потоа следи развој на специјализиран курикулум и програма за обука со цел членовите на спортските тела да се здобијат со знаења и алатки за да станат промотори на одржливост и добро управување во своите организации. Овие напори ќе кулминираат со заедничко креирање на Повелбата за одржливо спортско управување (SSG — Sustainable Sport Governance), робустна рамка на заеднички принципи која ќе им служи како водилка на организациите во усогласувањето на нивните практики со стандардите за одржливост.

Партиципативниот карактер на проектот GAIA претставува клучен елемент на неговата иновативност. Преку локални семинари и колаборативни дијалози, во процесот на обликување на Повелбата за одржливо спортско управување (SSG) ќе бидат вклучени широк спектар на гласови, вклучувајќи спортисти, тренери, спортски менаџери, волонтери и претставници од основни и федерални организации. Оваа повелба нема да биде само алатка за доброволна обврска на потписниците, туку и документ за препораки за политики за носителите на одлуки на регионално, национално и европско ниво.

Долгорочната визија на GAIA е создавање на динамична и кон иднината ориентирана мрежа на посветени спортски организации. Потписниците на Повелбата ќе се обврзат да имплементираат одржливи и транспарентни модели на управување, поддржани со иновативна алатка за самооценување. Оваа алатка ќе им помогне на организациите да го проценат сопствениот напредок, да добијат ознаки за усогласеност и да постават цели за понатамошно подобрување. Тие што ќе ги исполнат поставените стандарди ќе го зацврстат својот статус во GAIA Мрежата, додека останатите ќе имаат можност да преоценат или да се повлечат според својата посветеност.

Повелбата има повеќекратни цели: да понуди сет на практични и измерливи принципи кои може да ги усвојат спортските организации; да промовира мрежа на посветени институции кои споделуваат добри практики; и да обезбеди рамка за идни стратегии на креаторите на политики. Нејзината структура е резултат на партиципативна методологија која вклучува локални семинари, интерактивни работилници, фокус групи и консултации со засегнати страни во повеќе европски земји. Во овие активности беа вклучени спортски менаџери, тренери, спортисти, волонтери и експерти за одржливост со цел да се создаде практична, демократска и инклузивна алатка за промени.

Национално законодавство во врска со одржливоста во спортот

Проектот GAIA идентификува и работи на влијание врз законодавството кое ја поврзува еколошката одржливост со спортскиот сектор, особено во контекст на спортот на локално ниво и спортот за млади. Фокусот е насочен кон анализа на четири клучни законодавни димензии.

Прво, проектот ги разгледува законите и регулативите поврзани со еколошката одржливост на спортските објекти и настани, како што се стандардите за енергетска ефикасност при градење, проценките на еколошко влијание, управувањето со отпад и вода, и намалување на емисијата на јаглерод. Многу од овие области сè уште се недоволно развиени или фрагментирани во тековните национални рамки.

Второ, GAIA го проценува начинот на кој одржливоста е интегрирана во националните спортски стратегии и владините програми. Иако многу национални политики го споменуваат концептот на одржливост, тие често немаат обврзувачки правни одредби или јасни механизми за спроведување. Проектот има за цел да ги усогласи овие стратегии со пошироките политики на ЕУ, како што се Европскиот зелен договор и Целите за одржлив развој (ЦОР).

Трето, GAIA го анализира законодавството поврзано со социјалната инклузија и еднаквиот пристап до спорт, особено за маргинализираните заедници. Ова вклучува закони против дискриминација, мерки за родова еднаквост и пристапност на инфраструктурата – сите тие се суштински компоненти на општествено одржлива спортска култура.

Конечно, проектот ги разгледува правните рамки кои го регулираат финансиското одговорно управување во спортските организации. Тој ја промовира вклученоста на извештаи за одржливост, критериуми за еколошки одговорно финансирање и стимули за иновации.

Во земјите партнери, GAIA се справува со различни правни системи и регулативи. Во Србија, иницијативата „Зелени игри“ има за цел да воспостави протоколи за одржливи спортски настани и да ја зголеми свеста за еколошките прашања. Унгарија, иако нема директни закони за одржливост во спортот, ги поддржува поврзаните цели преку стратегијата „Здрава Унгарија 2021–2027“. Северна Македонија е усогласена со Агендата 2030 и напредува со напори за одржливост насочени кон младите. Шпанија ја промовира инклузивноста и усогласеноста со еколошките цели преку реформи како Законот 39/2022, додека Италија стави акцент на финансиското управување преку воведување механизми за надзор на професионалните спортски клубови.

Овие разновидни национални напори претставуваат силна основа за GAIA во насока на хармонизирање на реформите за одржливост во спортскиот екосистем на Европа.

Србија постепено ја интегрира еколошката и социјалната одржливост во спортскиот сектор. Законот за спорт ја промовира еднаквата достапност и развојот на спортот на локално ниво, со сè поголемо внимание кон еколошките аспекти. Националната програма за заштита на животната средина и нејзиното усогласување со Зелената агенда на ЕУ ги поттикнуваат спортските организации да прифатат еколошки одржливи практики.

Локални пилот-проекти, како што се иницијативи за зелени стадиони и инклузивни спортски програми за заедниците, добиваат поддршка од страна на владините институции и организациите на граѓанското општество.

Италија има сеопфатна законска рамка која ја промовира одржливоста во спортот. Законскиот декрет 152/2006, познат како „Еколошки кодекс“, воспоставува принципи за заштита на животната средина, одржливо управување со ресурси и контрола на загадувањето. Националниот план за енергија и клима (NECP) ја поттикнува интеграцијата на обновливи извори на енергија во спортските објекти, со промоција на LED системи за осветлување и стратегии за енергетска ефикасност, со цел да се постигне удел од 34.2% на обновлива енергија во транспортниот сектор до 2030 година.

Стратегијата за циркуларна економија од 2020 година го насочува фокусот од линеарна кон циркуларна економија, промовирајќи намалување на отпадот и одржливо јавување на потреби (набавка).

На социјален план, Законскиот декрет 36/2021 го модернизира спортскиот сектор преку обезбедување транспарентност, грижа за благосостојбата на спортистите и поддршка на спортот на основно ниво. Националниот план за промоција на спортот ја поддржува родовата еднаквост, инклузивноста и заедничките програми за спорт.

Северна Македонија has iма воспоставено цврсти законски мерки за вградување на одржливоста во спортскиот и непрофитниот сектор. Законот за животна средина налага контрола на загадувањето, заштита на биодиверзитетот и спроведување на проценки на влијание врз животната средина, со обврска на владата редовно да објавува еколошки извештаи. Законот за спорт ја регулира правичната распределба на ресурсите и поддржува еднакви можности. Според Законот за спорт од 2015 година, 20% од спортските буџети мора да бидат наменети за младински програми и промоција на родова рамнотежа во федерациите (Службен весник на РМ, 2015).

Законот за животна средина од 2005 година го зацврстува намалувањето на отпадот и заштитата на биолошката разновидност во проектите за спортска инфраструктура.

Националната стратегија за одржлив развој (2020–2030) ја интегрира спортската компонента во климатската акција, барајќи користење на соларни енергетски решенија за спортски објекти и спроведување на „зелени“ јавни набавки (Министерство за животна средина, 2020).

Северна Македонија ја има ратификувано и Европската социјална повелба, со што се обезбедува пристап до спорт за маргинализираните заедници.

 Унгарија ја има инкорпорирано одржливоста во своите национални развојни и спортски стратегии преку повеќе иницијативи. Националната стратегија за одржлив развој на Унгарија вклучува цели за намалување на еколошкото влијание во јавната инфраструктура, вклучувајќи спортски објекти.

Управувањето со спортот во Унгарија главно е регулирано со Законот за спорт од 2004 година, со кој е основана Националната спортска агенција и е воведен системот ТАО (Корпоративен данок за јавна корист), што им овозможува на компаниите да пренасочат 1% од своите даноци кон спортски организации (Унгарски парламент, 2004).

Најновите измени на законодавството воведуваат построги стандарди за финансиска транспарентност за спречување на корупција и пропишуваат задолжителна родова еднаквост при распределбата на финансиите. Овие мерки се усогласени со целите на Европскиот зелен договор (Министерство за човечки капацитети, 2021).

Унгарија исто така ја почитува Антидопинг конвенцијата на Советот на Европа и ја применува Општата регулатива за заштита на лични податоци на ЕУ (GDPR) за заштита на приватноста на спортистите.

 Германија е пионер во поврзувањето на одржливоста со спортските политики. Сојузното министерство за животна средина, заштита на природата, нуклеарна безбедност и заштита на потрошувачите (BMU), заедно со Германската олимписка спортска конфедерација (DOSB), активно работат на унапредување на еколошките стандарди во спортските настани и инфраструктурата.

Иницијативата „Зелени шампиони за одржливост“ обезбедува алатки и насоки за организаторите на спортски настани со цел минимизирање на влијанието врз животната средина.

Посветеноста на Германија кон Парискиот договор се одразува и преку регионалните и општинските напори за развој на енергетски ефикасни спортски сали и промовирање на одржлива мобилност за учесниците и гледачите на спортски настани.

 Шпанија, иако нема централизирано национално законодавство за одржлив спорт, сепак се одликува со значајни иницијативи од основата и спортските организации. Семинарите на GAIA во земјата предложија интеграција на одржливоста како критериум за подобност при финансирање и ги охрабрија клубовите да формираат алијанси за добивање субвенции, како и да ја подигнуваат јавната свест за нивниот придонес кон Целите за одржлив развој (ЦОР).

Препораките вклучуваа формирање комисији за одржливост, одговорно управување со ресурсите, промоција на кооперативен спорт наспроти спорт ориентиран кон резултати, и примена на модели како „економија на крофна“ (doughnut economics) за подобро носење одлуки.

Меѓународни и регионални упатства за развој на табелата

Развојот на оваа Повелба е заснован на клучни меѓународни и правни рамки на ЕУ, вклучувајќи:

- Целите за одржлив развој на Обединетите нации (2015)
- Парискиот договор за климатски промени (2015)
- Европскиот зелен договор и Акцискиот план за циркуларна економија
- Рамката на ОН „Спорт за климатска акција“ (2018)
- Водичот на МОК за спорт, животна средина и одржлив развој

Овие рамки не само што наложуваат еколошка одговорност, туку и поттикнуваат инклузивно управување и социјална еднаквост. Тие им овозможуваат на спортските организации да преземат лидерска улога во застапувањето за промени и спроведувањето на системски мерки за одржливост.

Тематски области

Темите наведени подолу претставуваат основни столбови кои го водат одржливиот и етичкиот развој во спортскиот сектор. Преку интеграција на еколошката, социјалната и

економската одржливост со принципите на добро управување, овие области имаат за цел да поттикнат отпорни, инклузивни и одговорни спортски заедници.

Заедно, тие претставуваат рамка за долгорочно влијание, усогласувајќи ги локалните активности со пошироките европски вредности и цели за одржлив развој.

Еколошка одржливост:

- Намалување на отпадот и промовирање на рециклажа.
- Користење енергетски ефикасно осветлување и греење.
- Спроведување на еколошки опции за патување при натпревари.

Социјална одржливост:

- Промовирање на родова еднаквост и инклузивност.
- Поддршка на ранливи групи и развој на младите.
- Јакнење на врските во заедницата преку програми за вклучување.

Економска одржливост:

- Обезбедување транспарентно финансиско работење.
- Диверзификација на извори на приходи и барање одржливи спонзорства.
- Спречување на корупција преку јасни регулативи.

Добро владеење:

- Применување на демократски процеси на одлучување.
- Подобрување на транспарентноста во спортското управување.
- Вклучување на спортистите и засегнатите страни во донесувањето одлуки.

GAIA Рамка за одржливост

Оваа Рамка е резултат на партиципативен процес кој вклучуваше семинари, работилници и консултации со засегнати страни во земјите партнери, обликувана преку придонеси од спортисти, тренери, спортски менаџери, волонтери и експерти за одржливост. Втемелена врз локалните искуства и усогласена со националните и европските политички рамки, Повелбата е наменета за спортски клубови, федерации, организации на локално ниво, општински власти и носители на одлуки на сите нивоа кои имаат влијание врз управувањето и развојот на спортот.

Замислена и како алатка за доброволна обврска и како политичка референца, Повелбата нуди применливи принципи, клучни индикатори за успех (KPI) и инструменти за самоевалуација за поддршка на интеграцијата на одржливоста во стратешкото планирање, секојдневното функционирање и идните регулативни рамки во спортскиот сектор.

Член 1

Одржлива мобилност за спортски натпревари

Цел:

Да се намали јаглеродниот отпечаток од сите патувања поврзани со спортски натпревари преку интеграција на еколошки одговорни транспортни решенија.

Одредби:

- Сите партнерски организации треба да го промовираат користењето на еколошки прифатливи начини на транспорт, вклучително но не ограничено на: споделување возила (carpooling), електрични возила, велосипедски превоз и јавен превоз.
- Секоја организација треба да обезбеди вклучување на одржлива мобилност во логистичкото планирање на натпреварите.
- Партнерските организации се обврзани да користат дигитални платформи за координација и поттикнување на групни патувања.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се одржува „Tableau de Bord“ за споредување на реалната реализација со поставените цели за одржливост.

- **Клучен индикатор за успех (KPI):** Минимум 30% од сите патувања поврзани со натпревари треба да бидат еколошки прифатливи во рок од 12 месеци од усвојувањето.

Член 2

Јаглеродно неутрални спортски настани

Цел:

Постепено елиминирање на јаглеродното влијание од спортските настани преку промоција на иницијативи за намалување и компензирање на емисиите.

Одредби:

- Организациите треба да усвојат план на активности (патоказ) за постигнување јаглеродна неутралност на настаните, вклучително и одржлива логистика, дигитализација на материјали и употреба на опрема со ниска емисија.
- Механизми за компензирање на емисии, како што се верификувани проекти за пошумување или кредити за обновлива енергија, треба да се користат кога директното намалување не е возможно.
- Планирањето на настаните мора да вклучи ревизии на емисиите и алатки за пресметка на јаглеродниот отпечаток.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се користи Калкулатор за јаглероден отпечаток за мерење на годишниот напредок.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** 30% намалување на емисиите на стакленички гасови поврзани со настаните на годишно ниво.

Член 3

Ефикасно користење на ресурси и минимизирање на отпадот

Цел:

Да се промовира модел на кружна економија во спортскиот сектор и да се минимизира создавањето на отпад.

Одредби:

- Партнерските организации ќе го забранат користењето на непотребна пластика за една употреба на спортски настани.
- Инфраструктурата за рециклажа ќе биде задолжителна на сите спортски локации, а персоналот ќе биде обучен за одржливо сортирање на отпадот.
- Користењето на вода и енергија ќе се оптимизира преку паметни технологии и поведенски поттици (behavioral nudges).

Надзор и усогласеност:

- **Контролна листа за одржливост на настани** ќе биде главна алатка за ревизија и усогласеност.
- **Клучни индикатори за успех (KPIs):** 50% стапка на рециклажа на отпад и 40% намалување на пластика за една употреба.

Член 4

Развој на зелена и инклузивна спортска инфраструктура

Цел:

Да се обезбеди дека целата спортска инфраструктура се придржува до принципите на еколошка ефикасност и универзална пристапност.

Одредби:

- Новите и реновираните спортски објекти мора да вклучуваат обновливи извори на енергија, ефикасна изолација и одржливи градежни материјали.
- Сите спортски објекти мора да ги исполнуваат стандардите за пристапност за лица со попреченост, вклучително и адаптации за параспортови.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се спроведуваат ревизии преку **Алатка за одржливост на спортски објекти**.
- **Клучни индикатори за успех (KPIs):** 50% од објектите да бидат надградени со мерки за енергетска ефикасност и пристапност во определен временски рок.

Член 5

Зачувување на биодиверзитетот и зелена интеграција

Цел:

Да се поттикне еколошка рамнотежа и зачувување на биодиверзитетот во спортските објекти преку еколошки одговорно уредување на просторот.

Одредби:

- Спортските објекти треба да вклучуваат зелена инфраструктура како зелени кровови, живи сидови, автохтона вегетација и зони погодни за опрашувачи.
- Приоритет треба да имаат урбаното пошумување и одржливо хортикултурно уредување.
- Се препорачува избегнување на синтетичка трева каде што постојат природни алтернативи.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се мери преку **Проценка на влијание врз животната средина (EIA)**.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** 70% од објектите да применат практики пријателски кон биодиверзитетот во рок од три години.

Член 6

Вклучување на заедницата и општествена одговорност

Цел:

Да се обезбеди дека напорите за одржливост во спортот се инклузивни, партиципативни и одговараат на потребите на локалните заедници.

Одредби:

- Партнерските организации треба да спроведуваат програми за вклучување на заедницата и волонтерски активности поврзани со еколошки иницијативи.
- Локалните заедници треба да бидат вклучени во заедничко осмислување и организирање на настани за одржливост.
- Приоритет ќе се дава на иницијативи кои промовираат интеркултурно разбирање и општествена еднаквост.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се изработува **Извештај за вклучување на заедницата**, кој ќе го документира бројот и влијанието на реализираните настани годишно.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** Минимум пет активности за вклучување на заедницата годишно.

Член 7

Едукација и градење капацитети за одржливост во спортот

Цел:

Да се институционализира знаењето за одржливост на сите нивоа на спортска едукација и администрација.

Одредби:

- Модули за одржливост ќе бидат вклучени во сите курсеви за сертификација на тренери и едукативни програми.
- Ќе се организираат редовни работилници, семинари и онлајн сесии за спортисти, тренери и оперативен персонал.
- Младинските програми ќе ја интегрираат еколошката едукација со физичката активност.

Надзор и усогласеност:

- Напредокот ќе се следи преку **Индекс на знаење за одржливост**.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** Минимум три едукативни сесии годишно со стапка на учество од најмалку 80%.

Член 8

Промоција на здрави и одржливи животни навики

Цел:

Да се промовираат избори ориентирани кон здравје и заштита на животната средина во исхраната и секојдневното однесување во спортските средини.

Одредби:

- Сите спортски објекти треба да нудат нутритивно избалансирани опции за храна и пијалаци, со акцент на локално произведени и органски производи.
- Ќе се намали или целосно ќе се елиминира понудата на шеќерна, индустриски преработена и обилно пакувана храна.
- Објектите треба да промовираат активно движење и здрави животни навики преку ознаки и програми за поттикнување на такво однесување.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се користи **Оценувачка табела за одржливост во исхраната** (Catering Sustainability Scorecard) за мерење на напредокот.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** 60% од понудената храна да ги исполнува критериумите за одржливо потекло и здравје.

Член 9

Институционализација на управување со одржливост

Цел:

Да се воспостават внатрешни механизми за одговорност и лидерство посветени на одржливоста во спортот.

Одредби:

- Секоја партнерска организација треба да формира **Комитет за одржливост**, одговорен за планирање, следење и оценување на „зелени“ иницијативи.
- Комитетите мора да се состануваат квартално и да вклучуваат разновидна застапеност од сите сектори во организацијата.
- Улогите и одговорностите за одржливост ќе бидат интегрирани во описите на работните позиции и во процесите на евалуација на изведбата.

Надзор и усогласеност:

- Ќе се води **Дневник за активностите на комитетот** (Committee Activity Log) како главна алатка за следење.
- **Клучен индикатор за успех (KPI):** 100% од партнерските организации да формираат и активираат комитети за одржливост.

Член 10

Следење, транспарентност и известување за влијанието

Цел:

Да се обезбеди континуирано унапредување, транспарентност и одговорност во спроведувањето на мерките за одржливост.

Одредби:

- Секоја организација треба да спроведува годишни ревизии за одржливост, со фокус на еколошки, социјални и финансиски индикатори.
- Идентификуваните недостатоци и области за унапредување ќе бидат документирани и адресирани во наредните циклуси на планирање.
- Податоците ќе бидат споделени со релевантните засегнати страни, со цел промовирање на транспарентност и размена на добри практики.

Надзор и усогласеност:

- Резултатите ќе се сумираат во годишна **Интегрирана табла за влијание (Integrated Impact Dashboard)** и извештај за одржливост.

Понатамошно дејствување

Правила на мрежата:

- Организациите мора да поднесуваат годишни извештаи за напредокот.
- Да споделуваат добри практики преку мрежата за одржливост GAIA.
- Да учествуваат на прегледни состаноци што се одржуваат двапати годишно.

○

Додаток

РАМКА ЗА ОДРЖЛИВОСТ НА GAIA 10 ЧЛЕНА

Член 1
Одржлива мобилност за спортски натпревари

Цел:
Да се намали јаглеродниот отпечаток од сите патувања поврзани со спортски натпревари преку интеграција на одржливи транспортни решенија.

Одредби:

1. Да се промовира еколошки-пријателски патувања (спodelување на автомобили, електрични автомобили, велосипеди, јавен транспорт).
2. интегрирање на одржлива мобилност во логистиката на настани
3. користете дигитални алатки за организирање и поттикнување групни патувања.

Следење и усогласеност
Следете го напредокот со помош на Табелата за мерење на резултатите во однос на целите

KPI: Најмалку 30% од патувањата на натпреварувачите да бидат еколошки во рок од 12 месеци

Член 2
Јаглеродно неутрални спортски настани

Цел
Намалете го влијанието на јаглеродот на спортските настани преку намалување на емисиите и неутрализирање.

Одредби:

1. Спроведување на патна карта за јаглеродна неутралност (одржлива логистика, дигитални алатки, опрема со ниски емисии).
2. Користење на сертифицирани програми за компензација на јаглерод.
3. Спроведување на ревизии на емисиите и следење на јаглеродниот отпечаток.

Следење:
Калкулатор за јаглероден отпечаток.

Клучен индикатор за перформанси (КПИ): Годишно намалување од 30% на емисиите од настани.

Член 3
Ефикасност на ресурсите и минимизирање на отпадот

Цел:
Промовирање на практики на циркуларна економија и намалување на отпадот во спортот.

Одредби:

1. Забрана за непотребна употреба на пластика за еднократна употреба.
2. Воспоставување на системи за рециклирање и обука на персоналот.
3. Оптимизирање на употребата на вода и енергија со паметни решенија.

Следење:
Контролна листа за одржливост на настани.

Клучни индикатори за перформанси (КПИ): 50% рециклирање на отпад; 40% намалување на употребата на пластика за еднократна употреба.

Член 4
Развој на зелена и инклузивна инфраструктура

Цел:
Да се обезбеди дека спортските објекти се еколошки одржливи и пристапни за сите.

Одредби:

1. Користење на обновлива енергија, изолација и еко-пријателски материјали.
2. Исполнување на стандардите за пристапност за лица со попреченост.

Следење:
Аудит за одржливост на објектите.

Клучен индикатор за перформанси (КПИ): Надградба на 50% од објектите за енергетска ефикасност и пристапност во предвиден рок.

РАМКА ЗА ОДРЖЛИВОСТ НА GAIA
10 ЧЛЕНА

Член 5
**Зачувување на биолошката
разновидност и зелена
интеграција**

Цел:

Подобрување на биодиверзитетот и еколошката рамнотежа во спортските објекти.

Одредби:

1. Додавање зелени покриви, живи сидови, автохтони растенија и зони за опрашувачи.
2. Приоритет на урбано пошумување и одржливо уредување на просторот.
3. Избегнување употреба на вештачка трева каде што е можно.

Следење:

Процена на еколошко влијание.

КПИ: 50% од објектите да усвојат практики пријателски кон биодиверзитетот во рок од три години.

Член 6
**Ангажирање на
заедницата и општествена
одговорност**

Цел:

Да се обезбеди инклузивност на напорите за одржливост во спортот со фокус на заедницата.

Одредби:

1. Организирање програми за вклучување на заедницата и волонтерски активности поврзани со животната средина.
2. Вклучување на заедниците во дизајнирање на одржливи настани.
3. Приоритизирање иницијативи што поттикнуваат меѓукултурно разбирање и еднаквост.

Следење:

Извештај за вклученост на заедницата.

КПИ: Минимум пет активности за вклучување на заедницата годишно.

Член 7
**Образование и градење
капацитети за одржливост
во спортот**

Цел:

Вградување знаење за одржливост во спортската обука и менаџментот.

Одредби:

1. Вклучување на одржливост во сертификати за обука и наставни програми.
2. Организирање редовни работилници, семинари и онлајн обука за персоналот и спортистите.
3. Комбинирање на еколошката едукација со младинските спортски програми.

Следење:

Индекс на знаење за одржливост.

КПИ: Најмалку три едукативни сесии годишно со 80% учество.

РАМКА ЗА ОДРЖЛИВОСТ НА GAIA 10 ЧЛЕНА

Член 8
Промоција на здрав и одржлив начин на живот

Цел:
Поттикнување на здрави и еколошки прифатливи избори во спортски контексти.

Одредби:

1. Обезбедување на нутритивна, локално набавена, органска храна и пијалаци.
2. Намалување или елиминација на засладена, преработена и прекумерно спакувана храна.
3. Поттикнување на активно движење и благосостојба преку знаци и стимулации.

Следење:
Оценка за одржливост на исхраната.

КПИ: 60% од понудената храна да ги исполнува стандардите за здравје и одржливост.

Член 9
Институционализирање на одржливо управување

Цел:
Успоставување на лидерство и одговорност за одржливоста во спортските организации.

Одредби:

1. Формирање на Комитет за Одржливост во секоја партнерска организација.
2. Комитетите се состануваат квартално со разновидна застапеност.
3. Вклучување на должности за одржливост во работните улоги и евалуации.

Следење:
Дневник за активности на комитетот.

КПИ: 100% од партнерите да формираат и активираат комитети за одржливост.

Член 10
Мониторинг, транспарентност и известување за влијанието

Цел:
Обезбедување на континуирано подобрување, одговорност и транспарентност во напорите за одржливост.

Одредби:

1. Спроведување на годишни прегледи што ги опфаќаат еколошките, социјалните и финансиските перформанси.
2. Идентификување и решавање на празнини во идното планирање.
3. Споделување податоци со засегнатите страни за унапредување на транспарентноста и добрите практики.

Следење:
Годишна интегрирана табла за влијание и извештај за одржливост.

Финансирано од Европската Унија. Сепак, изразените ставови и мислења се само ставови на авторот/авторите и не ги одразуваат нужно ставовите на Европската Унија или на Европската Извршна агенција за образование и култура (EACEA). Ниту Европската Унија ниту EACEA не можат да бидат одговорни за нив.